

Ulla Vaajakallio skapar

en levande sagostämning

Hemma hos illustratören Ulla Vaajakallio befinner man sig ett ögoblick i sagans värld. Överallt ser man vackra bilder, och ute i trädgården äter en fågel frö ur handen på Ulla.

Den lilla produktiva damen bekänner att hon är en riktig julmänniska. Toppen på julgranen måste vara prydd med Betlehems stjärna.

– Vid julen sker undret med Jesusbarnets födelse.

Ulla Vaajakallio har illustrerat över 70 böcker. Dessutom har hon målat ikoner sedan 1960-talet. Dem ser man bl.a. i den ortodoxa kyrkan i Hagalund.

Konstnären bodde som barn på Petersgatan i Helsingfors nära havet. Därifrån flyttade familjen i slutet av 1950-talet till Frisans i Esbo.

– Min far köpte det här stället år 1947, och det var först vår sommarstuga. Jag har alltid älskat den här byn och den här trakten, berättar Ulla Vaajakallio där hon sitter i soffan i sitt hem. Nära henne snusar den gamla hunden Anna. Ulla tyckte redan som barn om att teckna, och det var därför naturligt att hon skulle söka sig till Ateneum för sin utbildning.

– Jag gick först på kvällslinjen på Konstindustriella högskolan och sedan under åren 1962-66 på grafiska linjen på daglinjen i samma institution. Vi åtnjöt undervisning av goda lärare: **Kain Tapper, Kaj Franck, Pentti Kaskipuro och Onni Oja.** Då de andra gjorde fina skapande arbe-

Illustratören Ulla Vaajakallio började med ikonmåleri år 1962. Hon skulle inte kunna leva utan ikoner. På varje resa måste hon också ha med sig en ikon.

ten höll jag hela tiden på med illustrationer. Kaj sade till mig: ”Kom ihåg, du är illustratör. Det skall du vara trogen.” Det samma sade Onni Oja.

”Jag älskar små figurer”

Vaajakallios första arbetsplats var en reklambyrå, och därifrån gick resan vidare till förlaget WSOY. Småningom fick hon göra bokomslag och andra intressanta uppgifter.

– År 1978 stannade jag hemma och blev freelance. Min son **Ville** var halva dagen i barnträdgård. Åren 1970- och 1980-talen var en mycket arbetsfylld tid, en riktig guldålder för en illustratör, minns Ulla Vaajakallio.

Hon gjorde bl.a. förtjusande bilder till boken *Satakieli, Marian lintu* (Näktergalen, Marias fågel) (Lasten Keskus 1979) Författaren är **Leena Erkkilä.** Det är historier med ortodox bakgrund.

– Jag gjorde bilderna i äggtemperateknik och i en stil som grundar sig på ikonmåleri.

Djurens forsfärd (1981) är gjord i samma teknik.

Ulla Vaajakallio älskar att teckna små detaljer i naturen bl.a. små hål i stubbar och insekter. Hon minns att hon som barn läste en sagobok *Maaäidin lapset* (Moder Jords barn), där Moder Jord ömt stoppar om sina barn. Den gjorde ett oförglömligt intryck.

Topeliuksen satuaarteet (Topelius sagoskatt) (Otava 1990) var ett stort arbete. Att göra bilderna tog två år. Till exempel de fartfyllda bilderna till *Sampo Lappelill* rycker omedelbart läsaren med sig.

I en saga i boken *Vanha tupa* (Gamla stugan) står det så vackert: ”Sörj inte, mitt barn över det som skall hända utan se till att du inte förlorar dig själv. Och om du sedan rycks med av tidens ström, så skall du komma ihåg att i dit innersta bära med dig – himlen.”

Tillsammans med **Marjatta Pokela** gjorde Ulla Vaajakallio böckerna *Mörköoppera* och *Mörri-Möykyt*. De blev mycket populära. Vaajakallio har experimenterat med många olika slags tekniker i sitt arbete som illustratör. Hon har för vana att fortsätta med texter i sin egen sagovärld.

– Jag försöker alltid tänka mig in i vad barn kan få ut av det här. Jag smusslar in någonting smått i mina bilder som endast barnen lägger märke till. Barn läser bilder på ett annat sätt än vuxna.

På 1990-talet tillkom ett nytt arbete på Barnteatern Hevosenkenkä (Hästskon). Illustratören fick börja göra kullisser och dockor. Det arbetet förde henne ända till Japan, där hon har haft utställningar med sagobilder och ikoner.

Början till teaterarbetet var en riktig lyckospark, eftersom lågkonjunkturen i början av 1990-talet ledde till en avsevärd minskning av illustrationsarbetet.

Ikonernas mystiska värld

Utöver sagobilderna är ikonmåleriet en viktig del av Ulla Vaajakallios liv. Den första kontakten med ortodoxin fick hon med spelktionerna i en rysk familj. Där fanns en ikon med en ständigt brinnande ljuslåga framför.

– Det var ett steg in i en mystisk värld som redan då fascinerade mig.

Ikonmåleriet började hos Fader **Robert** i Räckhals år 1962.

– Vi begav oss ditt på ett studiebesök, två studiekamrater och jag, och jag blev så inspirerad att jag bad att få bli Fader Roberts elev. Jag var hans första elev. Då Fader Robert grundade ett Ekumeniskt center i Myllyjärvi, bad han mig att vi tillsammans skulle måla ikoner och väggmålningar i kyrkan. Jag målade där under några månader. Det var en veritabel högskola i ikonmåleri berättar Ulla Vaajakallio.

De senaste åren har hon målat ikoner i den ortodoxa kyrkan i Hagalund och undervisat i ikonmåleri. Konevits-ikonen *Guds moders liv* i kyrkan i Hagalund var ett stort arbete. Det var baserat på professor **Aune Jääskinens** doktorsavhandling. Ett omsorgsfullt studium krävde också det förgyllda korset för kyrkan. I arbetet med förgyllningen bistod förgyllningsmästaren **Raimo Snellman**.

”Kärleken omsluter allt”

Även om konstnären nu som förr står i kontakt med de ortodoxa är hon alltjämt lutheran. Fader Roberts undervisning i ekumenik lever starkt i hennes hjärta.

– Fader Robert trugar aldrig någonting på en. Han är en fin och vidsynt man. Under de senaste åren har han talat allt mera om kärleken och om Kristus. Kärleken innebär all kärlek i en mycket vid bemärkelse. Den omsluter allt.

– Gud är för mig kärlek och trygghet.

Ulla Vaajakallio är en produktiv och prisbelönt illustratör. Hon nämner Rudolf Koivu, Martta Wendelin och Maija Karma som viktiga förebilder i sin verksamhet som illustratör. Utöver sagorna har Vaajakallio illustrerat många läroböcker och faktaböcker.

Trots att det sker onda ting i världen, som det är omöjligt att förstå hur de kan tillåtas ske, tänker jag: Gud är ändå kärleken och tryggheten, sammanfattar konstnären.

Också med änglarna har hon blivit förtrogen då hon har målat ikoner. Hon beskriver dem som kraftfulla varelser.

– Ibland har jag med knapp nöd blivit räddad, och då har jag tänkt: ”Var där en ängel närvarande?”

Säkert var där en!

Julen har alltid firats med glädje hos familjen Vaajakallio. Under tidigare år var familjens äldsta medlemmar på besök och såg änglarna och Betlehems stjärna i granen.

– En jul firade jag med Teatern Hevosenkenkä i södra Japan. Vi sjöng finska julsånger och stekte en stor kalkon. Kvinnorna i byn trippade omkring i sina underbara kimonon och barnen uppträdde för oss. Det var en upplevelse, berättar Ulla Vaajakallio och skrattar åt minnet av en annorlunda jul.

Hon tillönskar alla en fridfull jul och en skön Kristi födelsefest.

Ulla Vaajakallio älskar fåglar. De flyger ständigt omkring på gårdsplanen. Det flyger också fåglar på bilden som hon har tecknat åt Sjömanskyrkan.

TEXT OCH BILDER RIITTA KOSOLA

